

De verpachting van de tienden van Herkenrode in Hasselt in 1497

Rombout Nijssen

Tot de zogenaamde feodale rechten die in onze streek afgeschaft werden door de invoering van de Franse revolutionaire wetgeving in 1795 en 1796, behoorde ook het recht op tienden. Tot dan toe waren de meeste landbouwgronden in onze dorpen en steden tiendplichtig. Dat betekent dat iemand, een persoon of een organisatie, recht had op 10 %, of één tiende van de oogst van die gronden. In de 18de eeuw waren die tienden over het algemeen in het bezit van grote kerkelijke organisaties. De abdij van Herkenrode bijvoorbeeld, maar ook de abdij van Sint-Truiden, het stift van Munsterbilzen, het kapittel van Tongeren en de kapittels van Maastricht bezaten tiendrechten in verschillende dorpen. Voor deze organisaties behoorden hun tiendrechten tot de voornaamste onderdelen van hun vermogen.

Niet alle gronden op het territorium van elk dorp waren tiendplichtig. Met name de gronden in de dorpskern, waar de huizen en boerderijen lagen, met de daar bijhorende weiden, waren niet aan het tiendrecht onderworpen. In Hasselt vielen de landerijen binnen de wallen buiten het tiendgebied. Ook de gebieden die in de vroege middeleeuwen nog niet in cultuur gebracht waren, de heidegebieden, de bossen en de beemden, waren aan het einde van de 15de eeuw in een aantal gevallen niet met tienden belast.

Het recht op de tienden moet vrij letterlijk genomen worden. De tiendenaar had recht op één tiende van de oogst. Wie bijvoorbeeld graan gezaaid had, bond het graan bij de oogst op in schoven, en zette die schoven in hopen van tien. Nadat het graan gemaaid en opgebonden was, had de tiendenaar een in het gewoonterecht vastgesteld aantal dagen de tijd om uit elke hoop van tien schoven één schoof te kiezen en die naar zijn eigen tiendenschuur te voeren. Nadat de tiendenaar langs geweest was, en het zijne had ingeschuurd, mocht ook de boer zijn vruchten naar zijn schuur voeren. De tiendenaar mocht overigens niet onbepaald wachten met zijn schoven van het veld te halen. Onweer kon immers ook de in schoven opgebonden oogst nog schaden, en daarom was het aantal dagen dat de boeren op de tiendenaar moesten wachten, beperkt. Voor de boeren kwam het er op aan de tiendenaar niet meer dan 10 % van de oogst te laten. Om te voorkomen dat de tiendenaar uit elke hoop een schoof zou kunnen halen die dikker was dan de andere, bekwaamden de binders die het graan in schoven bonden zich in de kunst om elke schoof precies even dik te maken.

Aan het bezit van de tienden in een bepaalde plaats waren dikwijls ook verplichtingen verbonden. Die verplichtingen verschilden van plaats tot plaats. Een veel voorkomende verplichting voor de tiendenaars was het doorstorten van een deel van de opbrengst aan de pastoor van het dorp in kwestie. Dat deel voor de pastoor was meestal één derde van de tienden. Voor de meeste pastoors vormde hun aandeel in de tienden het belangrijkste onderdeel van hun inkomsten. Er van uitgaande dat de tienden werkelijk 10 % van de opbrengst van de landbouw in een dorp bedroegen, dan betekende één derde daarvan nog altijd 3,3 % of één dertigste van de opbrengsten. Een andere veel voorkomende verplichting van de tiendenaars was het onderhoud van het kerkschip. In Hasselt leverde en onderhield de abdis de grote torenklok: de *tiendenklok*.

Tienden konden geheven worden op alle veldvruchten. Zodra een perceel in een tiendengebied lag, had de tiendenaar recht op één tiende van de opbrengst. De aard van de vruchten

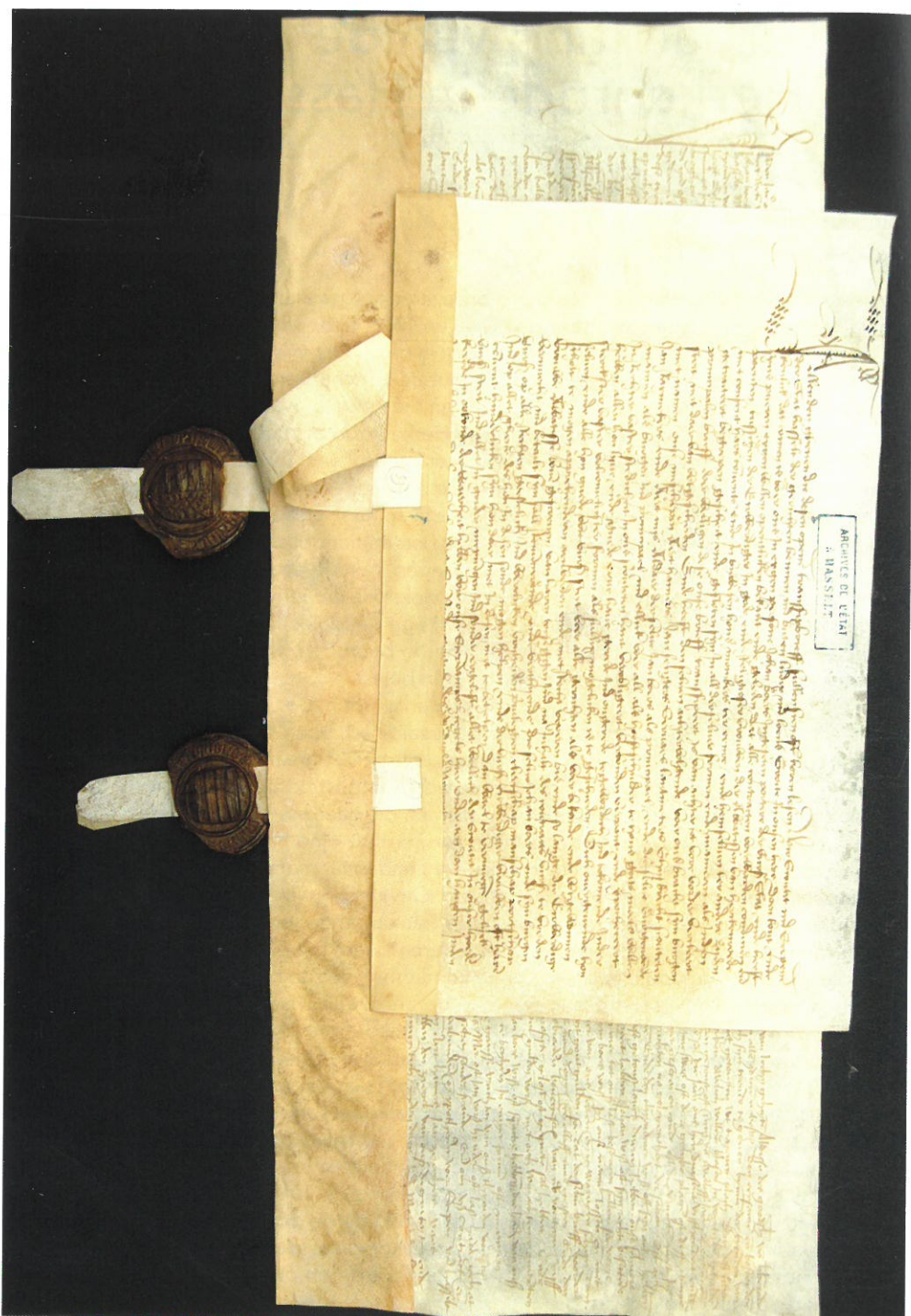

fig. 47
Hasselt, Rijksarchief, oorkonden Herkenrode nr. 1197 en 1198

op dat veld speelde daarbij geen rol. Het grootste deel van het akkerareaal werd jaarlijks met graan bezaaid, en leverde dus graantienden op. Waar de beemden tiendplichtig waren, werden hooitienden geïnd. Waar ook heidegrond of de wegkanten tot het tiendplichtige gebied hoorden, daar hadden de tiendenaars recht op 10 % van de opbrengst daarvan. Aangezien de heide en de wegkanten vooral dienden voor de voeding van de kudden schapen die er op geweid werden, haalden de tiendenaars lammertienden op: één lam op de tien van elke kudde kwam hen toe. Plaatselijke gewoonteregels regelden precies hoe die lammertienden geïnd werden. Op sommige plaatsen had de tiendenaar pas recht op een lam als er in een kudde tien lammeren waren geboren. Elders gold zijn recht al vanaf het zesde lam. Bossen hoorden niet altijd tot het tiendengebied. Waar dat wel het geval was, had de tiendenaar recht op één tiende van hun opbrengst. Bossen leverden in de regel drie producten op. Jaarlijks kon er dun *snoeihout* gewonnen worden, dat in mutsaarden samengebonden werd en dat diende om de broodovens heet te stoken. Het dikkere hout van elzen, essen, berken en hazelaars werd om de vijf à zeven jaar gezaagd om tot *brandhout* verwerkt te worden. De stronken liet men daarbij staan. Zij gaven vanaf het volgende voorjaar nieuwe scheuten, die dan na vijf à zeven jaar weer gekapt konden worden. De recht groeiende eikenbomen liet men staan en doorgroeien tot zij als *timmerhout* konden dienen. De bezitters van de tienden inden die niet altijd zelf. De abdij van Herkenrode inde in zoveel dorpen de tienden, dat de opbrengst daarvan veel groter was dan wat er in de abdij verbruikt werd. Daarom werden de tienden in de meeste gemeenten jaarlijks aan de meestbiedende verpacht. Op die manier was de abdij verzekerd van een jaarlijks inkomen in geld, en bleef zij verlost van het werk dat te pas kwam aan het ophalen van het graan, het opslaan ervan, het dorsen, en uiteindelijk de verkoop van het uitgedorst stro en van het graan. Waar de pastoors nog het recht hadden een deel van de tienden te innen, gaven ook zij er nogal eens de voorkeur aan de tienden te verpachten. Wellicht kochten zij het meel dat zij zelf nodig hadden voor hun eigen gebruik in een plaatselijke molen. Door hun graantienden te verpachten, voorkwamen zij dat zij zelf een deel van de opbrengst van de akkers van hun parochianen moesten weghalen. Vooral in jaren waarin de oogst tegenviel, moet het ophalen van de tienden immers moeilijk te combineren geweest zijn met een succesvolle pastoraal. In 1497 verpachtte de abdis van Herkenrode *met weten, wille ende consent* van haar convent, de tienden die de abdij op het grondgebied van Hasselt mocht ophalen, voor een periode van twaalf jaren aan de Hasselaar Johan Boers. In de verpachting waren alle tienden van veldvruchten – uitgezonderd vlas en kemp¹ – die de abdij in Hasselt bezat inbegrepen, of in de woorden van het pachtcontract *alle onse coren tyenden, gerst tyenden, hoy tyenden ende alle anderley tyenden van allen vruchten oft gueden die sculdich sijn tyende te geven bynnen der tyenden van Hasselt, ende voorts alsoe breet ende ende wijt bynnen ende buyten der stad van Hasselt als men die selve tyenden met getousten uut te geven plach*. Twee terreinen, die traditioneel niet samen met de rest van de tienden verpacht werden, waren deze keer ook inbegrepen: de *heitienden* – wellicht op akkerland dat op de heide gewonnen was – en de tienden op een terrein waarop een zekere Willem Blasen eertijds de tiende inde: *een cleyn tyendeken dwelich Willem Blasen in*

fig. 48
Zegel met centraal wapenschild van de stad Hasselt

voertijden gehalden heeft. Naast de tienden van vlas en kemp, werden ook de lammertienden en de ganzentienden buiten deze verpachting gehouden.

De verpachting zou gelden voor een periode of *getoust* van twaalf jaar. De eerste vruchten waarvan Boers de tienden mocht ophalen was het koren dat nog in het jaar 1497 geoogst zouden worden – en dat dus op 13 juni, de dag dat de overeenkomst werd opgetekend, in volle groei stond. De verpachting liep ten eind in 1509, *Sint Jansmesse doen hij geboeren wort excluys*, of daags voor 24 juni, de feestdag van de geboorte van Sint-Jan de Doper. De tiend van de graanoogst van 1509 was niet meer in deze overeenkomst begrepen.

Johan Boers zou zich al die jaren tevreden moeten stellen met de oogst zoals die op de velden zou staan. Eventuele schade ten gevolge van hagelslag, windhozen, miswas of andere plagen die *God oft di natuere laten gescieden mach*, mocht hij niet invoeren om een korting op het overeengekomen pachtbedrag te verkrijgen. Schade echter die aan oorlogsomstandigheden te wijten zou zijn, *dwelich God verhueden moet*, en waardoor men niet tijdig zou hebben kunnen zaaien, oogsten of dorsen, zou door de abdij gedeeltelijk, *na gelegentheyt der saken*, voor haar rekening genomen worden. Tiendpachters leden niet alleen schade ten gevolge van natuurlijke omstandigheden. Er waren immers weinig boeren die de tiendenaars met vreugde verwelkomden wanneer die een deel van hun met moeite gewonnen oogst kwamen ophalen, en het gebeurde geregeld dat hij de schepenbank of een andere rechter moest inschakelen om zijn rechten af te dwingen. Dit soort gerechtszaken voerde de tiendpachter niet alleen voor zichzelf, hij bestendigde er ook het tiendrecht van de verpachter door. Op korte termijn deed de tiendpachter ten gevolge van de moeite en de kosten die een gerechtelijke procedure met zich bracht geen goede zaak, maar op termijn was het voor de bezitter van de tienden, in dit geval de abdij, van wezenlijk belang dat haar rechten – en haar inkomsten – niet aangetast werden. Daarom werd de pachter in de pachtakte gegarandeerd dat hij daar uit voortvloeiende *commer oft arrestation* op de abdij mocht verhalen.

fig. 49
Zegel met centraal wapenschild graafschap Loon

Weinig mensen bezaten een schuur die groot genoeg was om er tien procent van de graanoogst op het grondgebied van Hasselt in onder te brengen. Het ging destijds immers niet zoals vandaag om enerzijds gedorst graan en anderzijds in balen geperst stro. Het koren werd – met de nog niet helemaal uitgerijpte graankorrels nog in de aren – ingeschuurd. In de winter werd het vervolgens gedorst en gewand, en pas dan konden het graan en het stro verkocht of verbruikt worden. Daarom had de abdij in Hasselt zelf een schuur – een tiendenschuur – en een graanzolder later bouwen waar de pachter van de tienden gebruik van kon maken zolang het pachtcontract liep. Het contract leert ons dat de schuur en de zolder kort daarvoor hersteld waren, en dat Johan Boers de gebouwen nu op zijn kosten moest onderhouden van *wenden ende daken*, en dat hij ze na verloop van de overeenkomst weer moest achterlaten in dezelfde staat waarin hij ze aangetroffen had. Graanschuren waren destijds immers van hout en leem opgetrokken en voorzien van een strooien dak. De lemen muren waren tengevolge van regen en wind aan verslijt onderhevig, en het was normaal dat zij jaarlijks bijgewerkt werden. Mocht er voor het onderhoud timmerhout nodig zijn, dan zou de abdij hem dat leveren. Blijkbaar waren de partijen toch niet helemaal gerust in de stevigheid van de constructie, want het contract voorzag dat ingeval een *deel neder viele* – als het gebouw gedeeltelijk zou instorten dus – dat de abdij dat dan op haar kosten weer zou doen *tymmeren, decken ende placken*.

In ruil voor het recht om twaalf jaren lang de tienden van de abdij te mogen innen, zou Boers 700 goudgulden betalen. Met dat geld moest hij binnen de drie jaren een schuldbrief afkopen die de *cruysbroederen tot Aken* ten laste van de abdij van Herkenrode bezaten. Blijkbaar had de abdij ooit 700 goudgulden geleend bij het klooster in Aken, in ruil waarvoor zij het klooster elk jaar een rente van 35 mud rogge moest betalen. Omdat die rente jaarlijks op de begroting van de abdij drukte, en hij dus zo snel mogelijk afgelost moest worden, werd overeengekomen dat Boers de betaling uiterlijk in het derde jaar van de pachtperiode zou verrichten, zodat de abdij van dan af van die last verlost zou zijn. Of de rente werkelijk in graan betaald moest worden is twijfelachtig. Daarvoor waren de vervoerskosten te hoog. Wellicht werd deze rente

in geld betaald, waarbij het bedrag dat jaarlijks betaald moest worden afhankelijk was van de roggeprijs van dat jaar. In jaren waarin de oogst tegenviel, of waarin de rogge om een andere reden duur was, moest er meer geld naar Aken gebracht worden dan in de jaren waarin de rogge goedkoper was. Overigens moest Boers van bij het begin van de overeenkomst, en totten tijden dat hij den hoeftbrieff van den seven hondert goutgulden op sijnen last uut hunnen handen ende tot onsen profijte gelost oft gequeten sal hebben, de jaarlijkse intrestbetaling aan de kruisbroeders van Aken voor zijn rekening nemen. Na drie jaren, soe balde die ierste drij jaeren van desen getoust gepasseert ende uut sijn, moest Johan Boers ten bewijze van de terugbetaling van de 700 guldens, de schuldbrief die hij van de broeders in Aken teruggekocht zou hebben, en een door de broeders gezegelde kwitantiebrief, aan de abdis bezorgen.

Het bezit van een rente betekende dat men jaarlijks recht had op de betaling van een bepaald bedrag in geld of van een bepaalde hoeveelheid goederen, meestal rogge. De abdij van Herkenrode bezat tientallen renten, maar soms was zij ook renten verschuldigd aan anderen. In dit geval gaat het om een rente die zij verschuldigd was aan een klooster in Aken.

Zij was die rente verschuldigd omdat zij ooit een bedrag dat in 1497 overeenkwam met 700 gulden geleend had van het klooster. Wanneer men in de middeleeuwen, toen er hier nog geen banken actief waren, een belangrijke som geld uitleende, dan werd daarvoor de techniek van de rentekoop gebruikt. Dat betekent dat de ontlener aan de lener een bepaald bedrag toevertrouwde, en dat de ontlener vervolgens jaarlijks recht had op de betaling van een afgesproken rente, die in de regel overeenkwam met de intrest op het ontleende kapitaal. Als garantie voor de stipte betaling van die rente, werd hij gevestigd op een onroerend goed van de lener. Degene die recht had op de rente kon, wanneer de betaling van de rente achterwege bleef, voor de schepenbank van de plaats waar dat goed gelegen was verzoeken in het bezit ervan gesteld te worden.

Anders dan bij een lening was het bij een rentekoop niet de bedoeling dat het kapitaal terugbetaald werd, hoewel die mogelijkheid wel bestond. Veel vaker bleef die rente tientallen jaren of zelfs eeuwen bestaan, en bleven de opeenvolgende bezitters van het belaste goed verplicht de rente te betalen aan de persoon die op dat ogenblik de bezitter was van de rente. Renten konden immers doorgegeven worden, aan erfgenamen bijvoorbeeld, maar zij konden ook verkocht of weggeschonken worden.

Voorts moest Boers uit de opbrengst van de tienden jaarlijks aan de pastoor van Hasselt elf mud rogge en elf mud gerst leveren. Wellicht is dit een overblijfsel van de oude verplichting van de tiendenaars om te voorzien in het levensonderhoud van de pastoor van de plaats waar zij de tienden inden. Aan een niet nader geïdentificeerde veeheerden *aldaer* – mogelijk bedoelde men de veehoeder van de pastoor – moest de tiendenpachter *hoy ende stroe nader alder gewoonten* leveren.

Na het verstrijken van de twaalfjarige pachtperiode zou Boers niet alleen weer afstand moeten doen van zijn aanspraken op de tienden, maar ook *desen getoustbrieff wederomme leveren*: hij moest de oorkonde waarin de pachtovereenkomst op schrift gesteld was, weer bij de abdijs inleveren. Aangezien de oorkonde nu nog deel uitmaakt van het archief van de abdijs, weten we met zekerheid dat Boers alvast dit deel van de overeenkomst nagekomen is.

Tot slot werd overeengekomen dat Johan Boers tegenover de schepenen van Hasselt al zijn roerende en onroerende goederen als onderpand zou stellen voor de stipte nakoming van de verplichtingen die uit deze pacht zouden voortvloeien. Omwille van de grootte van het bedrag zouden ook Aert Hamers, Jan Zenghers, Vaes Lantmeters, Ghijsbrecht Scoutetten, Jan Raymekers en Aert Nijs zich met al hun hebben en houden voor Boers garant stellen. Nadat Boers en de abdis of haar rentmeester op 13 juni over al deze punten overeenstemming bereikt hadden, duurde het nog tot 27 juli voordat de overeenkomst op een perkamenten oorkonde op schrift werd gesteld. De oorkonde werd door de abdis bezegeld met haar groot zegel – *den ziegel van onser digniteyt* – en met haar persoonlijk zegel – *ons secreet manuael*. Aan de oorkonde hangt nu nog één lege zegelstaart. Van haar zegel rest nog slechts een wasafdruk op de zegelstaart.

Nog vier maanden later, op 15 november, bood Boers zich bij de griffie van de beide schepenbanken van Hasselt aan, bij de binnenbank en bij de buitenbank, om er door de schout en schepenen een oorkonde te laten opstellen waarin zij bevestigden dat hij instemde met al de bepalingen vervat in de oorkonde die door de abdis was bezegeld, en dat *Aert Hamers, Jan Sengers, Servaes Lantmeters, Ghijsbrecht Scouteten, Jan Raymekers ende Aert Nijs* al hun *lijve ende guede, erve, have, gerede ind ongerede, tegewordich ind tokomende*, als onderpand stelden voor de engagementen die Boers voor het pachten van de tienden van Hasselt was aangegaan. De reden waarom hij zich tot de binnenbank en de buitenbank wendde, was dat de goederen die als borg gesteld werden, onder beide schepenbanken ressorteerden. Boers en zijn borgen zagen daarbij bovendien af van alle voorrechten die zij als poorter van Hasselt of in eventuele andere hoedanigheden zouden genieten – *alle rechten, geestelicken ind werelicken, vrijheiden, privilegien, clericschap, manschap, portschap* – en die de abdis zouden kunnen hinderen om eventueel beslag te laten leggen op hun goederen. Het engagement van Boers en zijn partners werd in een oorkonde neergeschreven, waarvan de zegelstaarten door de oorkonde van de abdis gestoken werd om er één stuk mee te vormen, en bezegeld met de zegels van de schepenbank.

Beide zegels zijn rond, en uitgevoerd in lichtbruine was. Op het eerste zegel staat centraal een schild met het wapen van de stad Hasselt: een gedeeld veld met rechts het wapen van het

graafschap Loon en links een hazelarentak. Rond het wapenschild staat tussen twee lijnen de legende, waarvan delen afgebroken zijn. Het deel dat nog rest luidt "... GILLUM ... DE HASSEL ...". Op het tweede zegel staat centraal het wapen van het graafschap Loon, met daar rond tussen twee lijnen de legende. De bewaarde letters luiden "...GILLUM ... OPIDI ..." (fig. 48, 49)

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, Oorkonden van Herkenrode, nr. 1197 en 1198

In den jaere Ons Heeren geboert duysent vierhondert sevenindnegentich, des XIII^{ste} daeghs der maent junij geheyten braeck oft braymaent, hebben wij zuster Ghertrudis van Lechy geheyten, abdisse des goodshuys van Herkenrode, met weten, wille ende consent onses convents, ten bijwesen onses momboers ende allen anderen personen in gelijken saken segenwoordich plegende te zijne, verpacht ende uitgegeven na allen condicien nabescreven den eersamen ende besceydenen Johan Boers, ingeseten borger der stadt van Hasselt, alle onse coren tyenden, gerst tyenden, hoy tyenden ende alle anderley tyenden van allen vruchten oft gueden die sculdich sijn tyende te geven bynnen der tyenden van Hasselt, met oech ingesloten dat porceel geheyten di heytyende, ende voorts alsoe breet ende ende wijt bynnen ende buyten der stadt van Hasselt als men die selve tyenden met getousten uut te geven plach. Bij desen groter tyenden vorscreven sal oech ingaen, dit getoust lanck duerende, wij wale dat totter grooter tyenden van Hasselt voerscreven nyet te behoeren en pleecht, een cleyn tyendeken dwelich Willem Blasen in voertijden gehalden heeft, behauwelijck utgenomen ende gereserveert ons ende onsen convent dit getoust lanck in den tyenden voerscreven alle lammertyenden, ganstyenden, vlastyenden ende kemptyenden, een getoust oft termijn van twelleff jaeren, beghynnende incluys ierstwerpen metten vruchten van desen tegenwordigen jaere sevenindnegentich bovengescreven ende uitgaende Sint Jansmesse doen hij geboeren wort excluys als men scrijven sal die jaeren Ons Heren duysent vijfhondert ende neghen, op zijnen arbeyt, anxt ende perikel bynnen desen getoust te colligeren ende in sijnen eygenen profijte te beheeren, nyet aengesyen enygen hagelslach, wintslach, meswas oft die-regelijke plagen oft diffortunyen di God oft di natuere laten gescieden mach. Mer scaden di comen mochten bynnen desen jaeren bij orlogen, dwelich God verhueden moet, als dat men mits dien nyet geseyen en conde, oft die vruchten nyet in gedoen, oft oech ingedaen sijnde utgedorsschen of uitgevoedert worden, alsulken scaden sullen wij Johan vorscreven oft sijn recht besittende vergelden ende oprichten na gelegentheyt der saken. Oft oech dese tyende vorscreven van iemande gearresteert oft in commer gedaen worden bynnen desen getoust voerscreven, alsulligen arrestament oft commer sullen wij tot ons nemen, ende den thyendener vorscreven oft sijn actie hebbende oprichten alle lasten oft scaden mits desen commer oft arrestation hem gedaen zijnde oft die hij daer omme gehat heeft. Johan der thyendener vorscreven sal dese getoust lanck duerende hebben onse schuere tot Hasselt met den eenen soller die de thyendeneren plagen te hebben om coren daer op te leggen. Welich schuere

ende solder, na dat wij die ten iersten gerepareert hebben, Johan vorscreven oft sijn recht besittende tot zynre last ende costen onderhouden sal looflijck van wenden ende daken ende ten lesten jaere desen getoust alsoe overleveren, behalven dat wij den tymmer tot onsen last besorgen sullen, soe verre die bynnen middelen tijden verdoort were, ende oft een deel neder viele, dat sullen wij oech doen tymmeren, decken ende placken. Voer welige tyenden Johan Boers vorscreven in onsen name lossen ende met zynen properen penningen ons coepen sal ende bynnen drij jaeren neestvolgende voer enich ghericht tot Hasselt oft elswaer stellen tot onsen behoeff ende daer van ons sekeren ende gewarigen schijn doen alsullyge obligatie oft bekinbrieff als die cruysbroederen tot Aken van ons ende onsen convent beziegelt hebben, mencie makende van zevenhondert goutgulden, soe dat der selve brieff voorders specificeert. Oech sal Johan Boers vorscreven oft zynen actie besittende tot zynre lasten dese getoust duerende jarlijx betalen den persoer van Hasselt elliff mud roggen ende elliff mud gersten, ende den veeheerden aldaer hoy ende stroe nader alder gewoonten. Oech sal Johan vorscreven tot zynre lasten jarlijx te vreden stellen ende betalen den cruysbroederen bovengescreven van nu voertane vijff inddertich mud roggen totten tijden dat hij den hoeftbrieff van den seven hondert goutgulden op sijnen last uut hunnen handen ende tot onsen profijte gelost oft gequeten sal hebben. Ende soe balde die ierste drij jaeren van desen getoust gepasseert ende uut sijn, soe sal Jan Boers vorscreven oft sijn recht hebbende den hoeftbrieff van den sevenhondert gout gulden vorscreven, met oech warachtiger quitantien van den cruysbroederen voerscreven beziegelt, los ende vry op sijnen cost in onsen handen leveren. Ende wanneer die twelliff jaeren desen getoust verstreken sijn, soe sal Jan Boers vorscreven oft sijn actie hebbende die handen van onsen tyenden voerscreven doen ende oech desen tegenwordigen getoustbrieff ons wederomme leveren, sonder yets yet ons mogen te heysschene oft enige restitucie te begheren in eniger formen oft manieren ten oc-suyne om dat hij ons die selven tyenden gelost sal hebben als verredent steet, gemerct dat Jan vorscreven oft iemant anders van zynen wegen die gansse vruchten van onsen thyenden voerscreven boven die exceptie ende lasten vorscreven bynnen den twelliff jaeren desen getoust gebruyct sal hebben sonder rekeninge oft telinge te doene anders dan vorscreven is. Mer oft Jan vorscreven hynder oft last hadde gehat als boven gescreven steet van den crige oft van den kerken van Hasselt, daer van sullen wij doen gelijk boven gespecificeert is, na circumstancie van der saken sonder fraude. Ende om desen contract ende vorwerden gehalten te worden ende ten effecte te bringene, soe heeft Jan vorscreven geloofd hem ende alle sijn gueden, beruerlijke ende omberuerlijke, te verbindene ende ypotheceren voer scepenen van Hasselt, ende sal oech aldaer te borge stellen als principale ende elck van hun voer all hun lijve ende gueden, erfflijcke ende haefflijcke, te wetene Aert Hamers, Jan Zenghers, Vaes Lantmeters, Ghijsbrecht Scoutetten, Jan Raymekers ende Aert Nijs. Ende wij abdisse vorscreven, voer ons selven, onse convent ende nacomelingen, hebben den ziegel van onser digniteyt ende ons secreet manuael dy wij gebruyken in gelijken ende meerderen saken aen desen litteren doen hangen inden jaere ons heeren *XIIIIe* zeven endenegentich, xxvii dagen inder maent julij.

Allen den ghenen die desen openen transfixbrieff sullen sien oft horen lesen, wir scoutit ind scepenen der stat Hasselt, der gerichtten bennen ind buten, Ludix ind Loens, groite in Onsen Here. Doen kont ende kenlick dat comen is voer ons in eygen persone Johan Boers, ingeseten portere der vurscreven stat, ende heeft syns pueren eygen willen opentlicken bekant ende geleden dat alle contracten, voerwarden, condicien ende poenten tusschen der eirwerdiger in Gode ende religiozer vrouwen der abbatissen van Herckenroede, met consent hars convents ende in bijwesen hons mombers ter eenre, ende hem selven ter andere zijden, etraiteert, begrepen, gescheit ende gesloten sijn in all der selver formen ende manieren als in den principalen brieff, doer welligen dese onse brieff transfixeert is, van achter tot vore vorder vercleert steit, neit daer van uutgescheiden. Ende heeft, den selven achtervolgende, voer ons bracht syn burgen, met namen onse meschepen Aert Hamers, Jan Sengers, Servaes Lantmeters, Ghijsbrecht Scouteten, Jan Raymekers ende Aert Nijs, aldaer der selve Jan Boers als principael ende die selve vurgenoemde mannen als burgen ind principael ind ellick voer all als hoeftschulder te hons goits moets willen in rechter vaster stedicheit in ons scouteten hant verobligeert, verbonden, verpant ende ypotheceert hebben allen hon lijve ende guede, erve, have, gereede ind ongereede, tegewordich ind tokomende, inder sterckster, vaster, volcomelicster formen als sullix mogelicken is te geschieden. Oich overgevende hon selven ende alle hon guede, wie vurs. steit, voer alle gerichtten als voer bekende ende uutgewonnen scholt te mogen apprehenderen, aenverden ende met recht vexeren, bis ende so lange die eirwerdige vrouwe abbatisse boven gescreven van haren toeseggen ind na inhalt des contracts vurs. te vreden, vernuecht ind betailt syn sall. Renunciierende ende verthijende die selve Johan Boers ende syn burgen vurs. op alle rechten, geestelicken ind werelicken, vrijheden, privilegien, clericschap, manschap, portschap ind op allet ghene des hon in desen soude mogen helpen ende der vurscreven eirwerdiger vrouwen oft haren convent hinderlickten syn, hon daer met in desen neit te behelpen, dan wael te vernuegen gelijck vurs. steit, ind allet in goider meyningen ind sonder ergelist, allet wellich den scoutit in onser hoeden keerde. In orkonde der waerheit hebben wir onse scepenamps zegels hier onder aen doen hangen, inden jaer ons heren dusent vierhondert sevenindnegentich des xv daichs novembris.

Persoonsnamen

Aert Hamers 145, 147, 148
Aert Nijs 145, 147, 148
Ghijsbrecht Scoutetten 145, 147
Jan Raymekers 145, 147, 148
Jan Zenghers 145, 147
Johan Boers 141, 142, 143, 144,
145, 146, 147, 148
Servaes Lantmeters 145, 148
Willem Blasen 141, 146

Plaatsnamen

Aken 143, 144, 147
Hasselt 139, 141, 142, 143, 145,
146, 147, 148
Maastricht 139
Munsterbilzen 139
Sint-Truiden 139
Tongeren 139

Noten

¹ Vlas en kemp zijn gewassen die geteeld werden voor hun stengels, die gebruikt werden als grondstof voor de textielnijverheid, en voor hun oliehoudende zaden.

Bibliografie

- Rijksarchief Hasselt, Oorkonden van Herkenrode, nr. 1197 en 1198